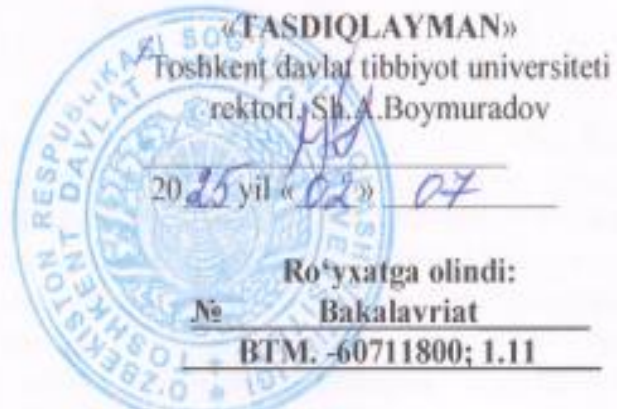

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT TIBBIYOT UNIVERSITETI

**SOHA IQTISODIYOTI VA MENEJMENTI
O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	700 000	– Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
Ta'lim sohasi:	710 000	– Muhandislik ishi
Ta'lim yo'nalishlari:	60711800	– Biotibbiyot muhandisligi

Toshkent 2025

Fan/Modul kodi SIM1704		O'quv yili 2026/2027	Semestr 7	ECTS/Kreditlar 4	
Fan/Modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fan/Modul nomi	Auditoriya mashg'ulotlar (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Soha iqtisodiyoti va menejmenti	60	60	120	
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad - Bozor islohotlarini va iqtisodiyotni liberallashtirishni yanada chuqurlashtirish va shu asosda jamiyat a'zolarining moddiy va ma'naviy farovonligini ta'minlashda iqtisodiyotning yetakchi tarmog'i bo'Mgan sanoatning mavqei alohida o'rinni egallaydi. Iqtisodiyotni rivojlanishining hozirgi bosqichida boshqaruvning iqtisodiy usullari muhim ahamiyatga ega bo'lib bormoqda va iqtisodiy islohotlarning markazi korxonalar tomon siljimoqda. Chunki korxonalarda jamiyat va aholi uchun zarur bo'Mgan mahsulot yaratiladi, ishlar bajariladi hamda ishlab chiqarish va boshqa xarakterdagi xizmatlar ko'rsatiladi. Bunday sharoitlarda mutaxassislardan soha iqtisodiyoti va menejment asoslarini yaxshi bilishlari, korxona faoliyatining muhim ko'rsatkichlari bo'yicha iqtisodiy hisob-kitoblar qilish va mustaqil tahlil qilish ko'nikmalariga ega bo'lishlari kerak.				
	Fanning vazifasi –Muhim sohaning iqtisodiy asoslarini nazariy ham amaliy mohiyati va ahamiyatini tushunadigan, bu boradagi barcha yangiliklar va tashkiliy o'zgarishlarni xis eta oladigan yosh mutaxassislarni tayyorlashda “Soha iqtisodiyoti va menejmenti” fani alohida ahamiyat kasb etadi. Korxonaning mohiyati va turlari, uni bozor iqtisodiyotida tutgan o'mi va ahamiyati , resurslari va ulardan oqilona foydalanishni tashkil etish sanoat korxonasi istiqbolini belgilash, korxonada zamonaviy va oqilona boshqaruv tizimi shakllantirish, korxonaga ta'sir etuvchi tashqi va ichki omillar darajasini baholashda ushbu fan alohida o'rin tutadi. Fanni o'rganishning quyidagi asosiy vazifalari mavjud: • inson resurslarini boshqarish asoslarini o'rganish; • korxonalarda personalni boshqarish strategiyasi, taktikasining mohiyatini, mazmunini va hususiyatlarini o'rganish; • yuqori malakali kadrlarni shakllantirish, personalni boshqarishning mezonlari, o'lchovlari va ko'rsatkichlari bo'yicha bilimga ega bo'lish; • xodimlarni professional tanlash, o'qitish, malakasini oshirish va lavozimlarga biriktirish masalalarini o'rganish; • xodimlarni ishga qabul qilish, undan bo'shatish hamda personalni boshqarishning huquqiy-me'yoriy asoslari bo'yicha nazariy bilimga va amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish; • personalni boshqarish samaradorligini aniqlash va uni oshirish yo'llarini belgilash; • boshqaruv personalni mehnatini samarali tashkil etish.				

II. Asosiy nazariy qism

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu: Soha iqtisodiyoti va menejmenti fanining mohiyati, predmeti, maqsadi va vazifalari. Soha iqtisodiyoti va menejment fanining mohiyati va ahamiyati. Soha iqtisodiyot va menejment fanining predmetiva metodi. “Soha iqtisodiyoti va menejmenti” fanning maqsadi va vazifalari.

2-mavzu: Korxonalarining tashkiliy-huquqiy shakllari. Korxonalar mohiyati va faoliyatining asosi. Korxonalarining tashkiliy-huquqiy shakllari. Korxona faoliyatining ichki va tashqi muhiti.

3-mavzu: Sanoat korxonalarini rivojlantirish strategiyasini shakllantirish. Korxona strategiyasining mazmuni va mohiyati. Korxonalarining bozordagi strategiyasi. Ishlab chiqarish tizimlarini rivojlantirish strategiyasining shakl va bosqichlari. Korxonaning tashkiliy tuzilmasi va uning samaradorlik mezonlari. Korxona faoliyatini rejalashtirish

4-mavzu: Ishlab chiqarish omillari va ishlab chiqarish jarayoni. Korxonaning ishlab chiqarish tizimi va uning asosiy elementlari. Korxonada ishlab chiqarishni tashkil etish prinsiplari, turlari, shakllari va usullari. Optimal ishlab chiqarish hajmi va sotish. Mahsulot sifati

5-mavzu: Korxonaning asosiy fondlari va ishlab chiqarish quvvatlari. Asosiy ishlab chiqarish fondlarining iqtisodiy mohiyati va ahamiyati. Asosiy fondlar amortizatsiyasi va emirilishi. Asosiy ishlab chiqarish fondlaridan foydalanish ko'rsatkichlari. Asosiy ishlab chiqarish fondlaridan foydalanishni yaxshilash yo'nalishlari.

6-mavzu: Korxonaning aylanma mablag'lari. Aylanma fondlar va aylanma mablag'lar tarkibi va tuzilishi. Aylanma mablag'lardan oqilona foydalanish. Aylanma mablag'lardan foydalanish ko'rsatkichlari. Aylanma mablag'larni me'yorlashtirish. Aylanishini tezlashtirish

7-mavzu: Korxonaning mehnat resurslari. Mehnat resurslarini tasniflash. Mehnat resurslarining tarkibi va tuzilishi. Mehnat unumdorligi. Sanoat korxonalarida ish haqini tashkil qilish. Ishlab chiqarish resurslarining o'zaro ta'sir mexanizmi

8-mavzu: Korxonaning axborot resurslari. Axborot tushunchasi va uning xususiyatlari. Axborotni tasniflash. Axborot manbalari. Tadbirkorlik ma'lumotlarini himoya qilish

9-mavzu: Ishlab chiqarish xarajatlari. Ishlab chiqarish xarajatlarini tasniflash. Korxona tannarxining turlari. Yillik ishlab chiqarish xarajatlari va mahsulot tannarxi. Iqtisodiy elementlar va kalkulyatsiya bndlari bo'yicha xarajatlar. Uchastka, sex, ishlab chiqarish, zavod mahsulotining tannarxi. Sanoat mahsulotlarining tannarxini pasaytirishning manbalari va omillari.

10-mavzu: Korxona mahsulotlariga (xizmatlarini, ishlarini) narxni shakllantirish. Narxning iqtisodiy mohiyati va turlari. Korxonaning narx siyosati.

Narxning shakllanish strategiyasi va usullari. Tarmoqda narxning shakllanishi. Narxni aniqlash usullari.

11-mavzu: Korxona faoliyatining moliyaviy natijalari. Korxona daromadlari. Korxonaning foydasi, uni taqsimlash. Optimal ishlab chiqarish hajmlarini aniqlash va daromadni maksimal darajasini aniqlash. Korxona rentabelligi

12-mavzu: Korxonaning investitsion va innovatsion faoliyati. Amalga oshirilgan tadqiqotlar natijasida boshqaruvchanlik darajasiga ko'ra korxona innovatsion faoliyatiga ta'sir o'tkazuvchi omillarning quyidagi tasnifiy belgilari taklif qilin mumkin. Kelib chiqish manbalariga ko'ra, omillar tabiiy-iqlimiy, ijtimoiy, moliyaviy-iqtisodiy, sanoat-texnologik, ilmiy-texnik va tashkiliy-boshqaruv guruhlariga bo'linadi.

13-mavzu: Korxona faoliyatini boshqarish asoslari. Korxona boshqaruvining mohiyati va prinsiplari. Boshqaruvning axborot ta'minoti. Boshqaruv qarorlar, ularning usullari va ularni qabul qilish jarayoni. Tarmoqni rivojlantirish konsepsiyasi. Sohani rivojlanishning asosiy yo'nalishlari. Korxona boshqaruvining mohiyati va prinsiplari. Boshqaruvning axborot ta'minoti. Boshqaruv qarorlar, ularning usullari va ularni qabul qilish jarayoni.

14-mavzu: Sanoatning maqsadli yo'nalishlari. Tarmoqni rivojlantirish konsepsiyasi. Sohani rivojlanishning asosiy yo'nalishlari. "Yashil iqtisodiyot"ga o'tish yo'nalishlari va ustuvorlik xususiyatlari. Yashil iqtisodiyot, yashil investitsiya, moliyaviy barqarorlik, iqtisodiy-ekologik omillar, boshqaruv tizimi, atrofmuhit muhofazasi, tabiiy resurslar.

15-mavzu: O'zbekistonda yashil iqtisodiyot va yashil byudjetlashtirish tizimiga o'tishning ahamiyati. Jamiyat, ehtiyoj, yashil byudjetlashtirish, energetika, yashil makon, modernizatsiyalash, moliyaviy resurs, yer, ekalogiya, atrof-muhit, mahsulot, sanoat, energiya.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar:

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-mavzu: Soha iqtisodiyoti va menejmenti fanining mohiyati, predmeti, maqsadi va vazifalari.

2-mavzu: Korxonalarning tashkiliy-huquqiy shakllari.

3-mavzu: Sanoat korxonalarini rivojlantirish strategiyasini shakllantirish.

4-mavzu: Ishlab chiqarish omillari va ishlab chiqarish jarayoni.

5-mavzu: Korxonaning asosiy fondlari va ishlab chiqarish quvvatlari.

6-mavzu: Korxonaning aylanma mablag'lari.

7-mavzu: Korxonaning mehnat resurslari.

8-mavzu: Korxonaning axborot resurslari.

9-mavzu: Ishlab chiqarish xarajatlari.

- 10-mavzu: Korxona mahsulotlariga (xizmatlarini, ishlarini) narxni shakllantirish.**
- 11-mavzu: Korxona faoliyatining moliyaviy natijalari.**
- 12-mavzu: Korxonaning investitsion va innovatsion faoliyati.**
- 13-mavzu: Korxona faoliyatini boshqarish asoslari.**
- 14-mavzu: Sanoatning maqsadli yo`nalishlari.**
- 15-mavzu: O'zbekistonda yashil iqtisodiyot va yashil byudjetlashtirish tizimiga o'tishning ahamiyati.**

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari, kompyuterlar va kerakli jihozlari bilan ta'minlangan xonalarda har bir akademik guruhga alohida o'tiladi. Mashg'ulotlar an'anaviy va interfaol usullar, ilg'or pedagogik texnologiyalar yordamida o'tiladi. Bunda ko'rgazmali materiallar, video materiallar va axborotlar multimedia qurilmalari vositalaridan foydalaniladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular

1. Sanoat korxonasi uning menejmenti.
2. Korxonalarda ishlab chikarishni tashkil etish va boshqarish.
3. Sanoatda raqobatbardoshlik
4. Sanoat korxonalarini boshqarishning iqtisodiy usullari.
5. Sanoat korxonalari rentabelligi va uni hisoblash yo'llari.
6. Ishlab chiqarish samaradorligini boshqarish.
7. Ishlab chiqarish jarayonlarini ta'minlash va tartibga solish
8. Innovatsiya samaradorligini baholash.
9. Sanoat korxonalarning debitor qarzdorligini boshkarish.
10. Sanoat korxonalarning uzoq muddatli aktivlari va amortizatsiya siyosati.
11. Sanoat korxonalarni moliyaviy diagnostika qilish.
12. Sanoat korxonalarida investitsiya samaradorligini baholash usullari.
13. Mahsulot assortimenti, mahsulot sotish va taqsimlashni boshqarish
14. Sanoat korxonalarida rejalashtirish.
15. Asosiy fondlarning o'rtacha yillik qiymatini hisoblash
16. Ishlab chiqarish xarajatlari va mahsulot tannarxini hisoblash

	17. Narxni shakillanishi, baho turlari 18. Marketingning mohiyati va maqsadi 19. Qaror qabul qilish bosqichlari 20. Boshqaruv qarorlariga qo'yiladigan talablar
3.	VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: <i>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</i> • <i>ijtimoiy iqtisodiy taraqqiyotning umumiy asoslari, bosqichlari, o'zgarish sabablari va oqibatlar; hozirgi zamon bozor iqtisodiyotining xususiyatlari; iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar to'g'risida haqida tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)</i> • <i>iqtisodiyot asoslarini; milliy iqtisodiyotning amal qilishi va rivojlanish qonuniyatlarini; makroiqtisodiy darajadagi vaziyatlarni; iqtisodiy jarayonlarning amal qilishbilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma)</i> • <i>iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tahlil qilish usullarini bilgan holda samarali qo'llash; iqtisodiy qonunlarni, ilmiy tushunchalarning amal qilish xususiyatlarini, mexanizmlarini bilgan holda iqtisodiy muammolar bo'yicha echimlar qabul qilish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. (malaka)</i>
4.	VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari Amaliy mashg'ulotlarida zamonaviy kompyuter texnologiyalari yordamida prezentatsion va elektron-didaktik texnologiyalardan hamda o'qitishning ilg'or pedagogik metodlaridan foydalaniladi, jumladan, • amaliy mashg'ulotlarida "Aqliy hujum", "Klaster", "Charxfalak", "Birgalikda o'qiymiz", "Sinkveyn"; "T-sxemasi"; • interfaol keys-stadilar; • mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VIII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, oraliq va yakuniy nazorat turlari bo'yicha yozma yoki og'zaki va test ishni muvoffaqiyatli topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar: 1. Mitrushova M.L., Taraxtiyeva G.Q., Gulyamova N.X. Soha iqtisodiyoti va menejmenti. O'quv qollanma. -T.: "Universitet", 2021, 176 bet 2. O.H.Xudoyqulov, X.M.Israilova . Soha iqtisodiyoti va menejmenti. O'quv qollanma. -T.: «VNESHINVESTPROM», 2022, 240 bet.

	3. Ortiqov A. Sanoat iqtisodiyoti. Darslik. -T.:Sano-Standart, 2014. -304 b. 4. Махмудов Э.Х. Экономика промышленных предприятий. Учебник. -Т.-Iqtisodiyot-2015 . -370 с. 5. Иванов И.Н., Беяев А.М. и др. Производственный менеджмент. Учебник для бакалавров/ под. ред. И.Н. Иванова. -М.:Юрайт, 2013. -574с. 6. G.K.Taraxtiyeva, N.H.Gulyamova, K.S.Ibragimova “Sanoat iqtisodiyoti va menejmenti” fanidan amaliy mashg’ulotlarni bajarish uchun uslubiy qo’llanma. 2018. Qo’shimcha adabiyotlar: 7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi 29.12.2020 y. 8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojatnomasi 25.01.2020 y. 9. Sh.M.Mirziyoyev.“Niyati ulug‘ xalqning ishi ham ulug‘, hayoti yorug‘ va kelajagi farovon bo‘ladi”«O‘zbekiston» 2019 y 10. Sh.M.Mirziyoyev. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik har bir raxbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Toshkent - «O‘zbekiston» - 2017 «O‘zbekiston» NMIU, 2017 11. Sh.M.Mirziyoyev. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. «O‘zbekiston» NMIU, 2016 12. Sh.M.Mirziyoyev. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. T.:O‘zbekiston, 2017 13. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. - T.: O‘zbekiston, 2017. -46 b. 14. N.X.Gulyamova. Sanoat iqtisodiyoti va menejmenti. O‘quv-uslubiy qo’llanma.T.: 2013.148 b. 15. G.Taraxtiyeva. Innovatsion menejment. O‘quv qo’llanma. T.: “Fan va texnologiya” ,2013. 208 b. Internet manbalari: Elektron resurslar 17. http://www.ziynet 18. http://www.stat.uz 19. http://www.norma.uz 20. www.gov.uz 21. www.lex.uz 22. www.minesonotv.uz- Ўзбекистон Республикаси иктисодиёт ва саноат вазирлиги сайти
7.	Fanning o‘quv dasturi Toshkent davlat tibbiyot universitetining 2025 yil “ 5” 06 dagi 1328-sonli buyrug‘i (buyruqning 2 - ilovasi) bilan tasdiqlangan. O‘quv-uslubiy departament boshlig‘i F.X.Azizova

8.	Fan/Modul uhun mas'ullar: Norkulov S.D. - TDTU, Ijtimoiy fanlar kafedrası mudiri, f.f.d., professor Alimova S.G. – TDTU, Ijtimoiy fanlar kafedrası dotsenti, iqt.f.n. Sultonova X.T. - TDTU, Ijtimoiy fanlar kafedrası katta o'qituvchisi. Begimkulova G.B. - TDTU, Ijtimoiy fanlar kafedrası o'qituvchisi
9.	Taqrizchilar: Ichki taqrizchi: Abilov U.M. - TDTU, Ijtimoiy fanlar kafedrası professori, f.f.d. Tashqi taqrizchi: Abduraximova S.A. - TIFT Universiteti, Iqtisodiyot va boshqaruv kafedrası professori, DSc.

